

K ü l ö n f é l é k.

Az egyházpolitikai javaslatok szentesítése. Magyarország alkotmányosan uralkodó felséges királya a kötelező polgári házasságra, az állami anyakönyvvezetésre és a gyermekek vallására vonatkozó törvényjavaslatokat szentesítette és e történelmi nevezetességü tény a minis-terelnök a dec. 10-ikén tartott képviselőházi ülésen az összes pártok általános figyelme közt béjelentette. E törvények már az „Országos törvénytár“-ba is bezikkelyeztettek, hogy hirdessék a szabadelvűségnek e száz évben egyik legnagyobb alkotását.

Levél Angliából. Oxford, oct. 23 1894. T. Szerkesztőség! E hó 16-án Manchester College, értem a tanulókat és tanárokat, másodsor gyült egybe az oxfordi diszes épületben, mely modern igényeknek minden tekintetben megfelel. D. u. 5 órakor volt a megnyitó beszéd, melyre rendszeren egy vidéki papot és theologust kérnek fel. Ez alkalommal W. Addis ur, a ki a római katolikusoktól tért át hozzánk, értekezett a „Theologiai tanulmányokról“ mint előkészület a papi hivatalra. Beszéde egy órahosszat tartott s a meggyőződés hangján intette a tanulókat hivatásuk magasztosságára. Különös és meghatározott hitformát nem tart szükségesnek, de hiszen a *vallásban*, a mint az hirdetve volt a Jézus evangéliumában és megtestesült az ő személyiségében. A vallás nem annyira az érvelés, mint az érzés körébe tartozik; mit az összehasonlító vallás-tudomány hova-tovább megerősíteni látszik.

Estve társas-estély volt s a hitrokonság a kápolnában orgona-játékot élvezett, a könyvtárban pedig szívélyes társalgást.

A tanulók száma a három éven: 12; ezenkívül 3 kiválóan egyetemi tanulmányokkal foglalkozik, melyek végeztével (3 év) ők is belépnek a College kebelébe.

E. Odgers ur, a néhai Simén tanulótársa, mint Hibbert-előadó megkezdette leczkét az Egyháztörténelemből, melyet eddig a tanulók magán úton tanulmányoztak, s a melyből írott vizsgát tettek Mr. Carpenterrel.

Mr. Carpenter most Amerikában van. A harardi egyetemen tart előadásokat, s azonkívül mint „select Preacher“ is működik. A mint

örömmel halljuk, mindenütt nagy lelkesedéssel és vendégszeretettel fogadják. Igen valószínű, hogy nemsokára rajtunk lesz a sor; mert Mr. Carpenter rég megígérte, hogy a magyar unitáriusokat is meg fogja látogatni. A nyelvkülönbőség támaszthat némi akadályt; de a vendégszeretet, nemzeti erőneink közé tartozik.

A könyvtár is legujabban egy mivelt hölgy, Miss Tolman Smith, felügyeletére van bízva; úgy hogy az intézet minden tekintetben igyekszik egy százéves jóhírnevét fentartani.

A tanulók közt a Shakespeare-társaság gyűlése, havonként egyszer, még mindig érdeklődést kelt. Legközelebb „Szent-Ivánéji álom“ból olvasunk részleteket.

Prédikálásra is gyakran nyílik alkalom. S e tekintetben a magyar nem hátrál. A nyári szünidő 3 hónapja alatt minden vasárnap predikáltam. Sok jó ismeretséget kötöttem. Szolgáljon ez hátorításul annak, a ki mer. Hitrokoni üdvözléssel.

Józan Miklós.

A végtelenség. Flammarion, a híres csillagász a végtelenségről „Astronomie“ czimű folyóiratában a következőket írja: Hogy fogalmat alkothassunk a végetlen világról, szálljunk gondolatban a földről egyenes irányba az égnek egy bizonyos pontjára a világosság gyorsaságával, tehát 300,000 km. egy másod percz alatt. Ez utazás $3\frac{1}{2}$ évig tart, míg a napot elérjük; és tovább sietünk, tovább szállunk egyenlő gyorsasággal 10, 100, 1000 évig megszámlálhatatlan álló csillagok és bolygók csoportjai előtt; még tovább 1000 évig a csillagok tömkelegén keresztül, a tejuton át és megszámlálhatatlan világok előállításának és letünésének lehetünk tanui; mint sűrűn hulló hópolyhek vesznek körül ott a csillagok. Nem pihenünk és tovább szállunk, tizezer, százezer, egy millió esztendeig egyenes irányba változatlan gyorsasággal; azt hisszük célunkat elértük. De nem! Mindég újabb végetlen örök csoportjai; mindenütt központ és sehol határ. A nap és bolygók csaknem egy láthatatlan sziget a nagy világtengerben, egy kicsiny földrész, melyen az oly büszke emberiség élete az ő vallási és politikai történeteivel csak egy pillanatnak az álma, a teremtsnek örökkévalóságához mérve.

Az amerikai unitáriusok és más szabadelvű keresztények nemzeti conferentiája. Az amerikai unitáriusok s más szabadelvű keresztények nemzeti conferentiájukat f. évi szeptember 24—27. napjain nagy érdeklődés mellett tartották meg, Saratogában. Az Egyesült-Államok különböző helyeiről 2000-nél több küldött jelent meg. E Conferentia 1865-ben alakult, s azóta minden két évi időközben megtartott. A jelen évi gyűlés a Conferentia keletkezése óta a legfontosabb az amerikai unitáriusokra nézve. Ugyanis a Conferentia alkotmányát

illetőleg voltak eltérő nézetek, a melyek mindig némi surlódásokat okoztak. Hanem az alkotmány változtatás oly szerencsésen történt, hogy azt egyhangulag fogadták el a Conferentia tagjai s így az amerikai unitáriusok a Csendes tengertől az Atlanti Oceánig egy hatalmas és életerős testületbe olvadtak össze. Most már szép öszhangzatban, egyesített erővel folytathatják nagy missiojukat elveik ápolása érdekében.

Kiemeljük, hogy Hackley asszony, Tarrytownból 50,000 dollár (125,000 frt) alapítványt tett oly czélből, hogy a Meadville-i unitárius papnevelő intézetnél a Társadalom-tan (sociology) tanítására egy tanári széket állítsanak fel. Elhatároztatott 50,000 dollár gyűjtése, mely összeget az amerikai unitárius társulat gondozására bizzák, hogy annak jóvedelméből a „New-World“ folyóirat kiadási költsége fedeztessék.

Wendte lelkész érdekes jelentést tett a Californiában történt missióról. Ugyanis a Csendes tenger partján az unitarismus rohamos haladást tett.

Végül megemlítjük még, hogy az angol unitáriusokat Carpenter Estlin, oxfordi theologiai tanár képviselte, kit kitürtetéssel fogadtak. Carpenter tanár felolvasást is tartott a „Magasabb kritikáról, a valódi történelmi Krisztust illetőleg.“ A Conferentia kifejezést adott annak is, hogy mennyire ohajtották volna látni és hallani a magyar unitáriusok »Venerable Bishop“-ját, de e reményük nem teljesülhetett.

Dr. Klein L. de Beaumont tudós áttért az unitárius vallásra, Londonban. Hogy theologiai nézetét megváltoztatta, az dr. Martineau, a kiváló bölcész befolyásának tulajdonítható és az ő művei tanulmányozásának. Dr. Klein Dublinban, a Royal University College-ben az élettan tanára volt. Családja Elzászból származik s 18 év óta lakik az angol királyságban.

Gyászhir. Mózes András lelkész és tanártársunk f. évi nov. 19-én elvesztette szerető nejét M. Szakács Idát, kivel 23 évig élt boldog házasságban. A szerető hitves, az önfeláldozó édes jó anya és tisztelt nő korai elvesztését férje mellett gyermekei: Ilona és Erzs, az elhunyt testvére M. Szakács Terka s férje dr. Nagy Károly gyászolják legközelebről.

Olvasóinkhoz!

A XXX-ik évfolyamra hívhatjuk fel t. olvasóinkat szíves pártolásra.

„Hála legyen Istennek az ő megmondhatatlan ajándékaiért!”

Hála a segedelemért, melylyel a jó igyekezetben, a közjavára irányzott cél munkálásában megsegített; az ajándékért, melyet a velünk együtt anyagi haszonra nem néző, hanem a vallás és egyház magasabb érdekeitől vezetett nemes és buzgó dolgozótársakban adott; és azért az ajándékért, melyet a fejlettebb vallási műveltség iránt fogékony, a vallási irodalomért áldozatra kész közönség folytonos pártolásában nyertünk.

A Keresztény Magvetőnek ez a reménye a jövőre is.

Lelkésztársainkat kérjük a folyóiratunk érdekében való buzgolkodásra, valamint, ha szabad úgy mondanunk, világi barátainkat is, a kiknek pártolására az új egyházpolitikai törvények által alkotott viszonyok közt még inkább számítunk, s a kiknek ez egyik alkalom, hogy megmutassák a vallási és politikai szabadságra annyi jót termett, s ki nem meríthető nagy elvet, hogy Ti is „a szent papságnak” vagytok tagjai.

És ezzel boldog új évet kívánunk!

A Szerkesztőség.

Aranykönyv.

A BUDAPESTI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG JAVÁRA TETT ADOMÁNYOK.

(46-ik közlemény.)

A z állandó alap javára 1881-ben: Tureczky Antal 25 frt, Hübner Teréz 28 frt, együtt 53 frt. — 1882-ben: Henfner Matild 50 frt, Kovács Antal 25 frt, Majthényi Albert 25 frt, Bognár Vilma 25 frt, Majthényi Ádám 25 frt, Bún József 25 frt. Soyka Károly 25 frt, König Emilia 75 frt, Forgách Béla gr. 30 frt. Együtt **305 frt.**

1883-ban: Szavits S. 25 frt, Takács Antal 25 frt, Gräffenthal Józefa 30 frt, Lichtenstein Irma 50 frt, Bobor Jolán 50 frt, Zastera Jozefa 100 frt, Gräber Paula 30 frt, Hasenöhr Ede 30 frt, Nagy György 50 frt, Kochanovszky Hedvig 30 frt, Hoor Paula 50 frt, Valdinger Fáni 40 frt. Együtt **510 frt.**

1884-ben: Gräffenthal Jozefa (mentvény-díj) 100 frt, Zierotin Przemislav 50 frt, Wagner Ottó 60 frt, Lejthényi Lilla 20 frt, Lakos Gu-ztáv 25 frt, Schoupe Auguszta 100 frt, Ebeustein Ferencz 100 frt, Hirsch Angela 100 frt, Wimmer Henrik 50 frt, Bartos Erzsébet 30 frt, Svoboda Tekla 50 frt, Slavnic Lucian 100 frt, De Herven Matild 100 frt, Greska Margit 30 frt, Walser Paula 50 frt, Reiss Károly 50 frt, Gradl Adolf 50 frt, Heinz Károly 80 frt, Planner Selma 100 frt, Szukup Ferencz 25 frt, Spéger Kata 25 frt. Vecsey Tivadar 25 frt, dr. Weissel Jenő 35 frt, Tatay Miklós 25 frt, dr. Molnár Nándor 30 frt, Bosch Róziua 30 frt, Német Róza 50 frt, Krinner Norbert 30 forintot. Együtt **1520 frt.**

1885-ben: Péry Ilona 30 frt, dr. Seyfried E. 30 frt, Emödy Berta 80 frt, Feszl László 30 frt, Karasek Albert 50 frt, Wesztermayer Károly és neje 100 frt, Moll Klára 60 frt, Pongrácz Mariska 100 frt, Ambró Irma 30 frt, Manziarly M. 100 frt, Peterdy Lajos 30 frt, Horváth Zsigmond 50 frt, dr. Ritzinger I. és neje 100 frt, Hruska Anna 50 frt, Gradl Sándor 50 frt, Kählig Tivadar 100 frt, Lazarovits Sándor 50 frt, Belenta Mária 30 frt. Együtt **1070 frt.**

1886-ban: Kuluncsics György 50 frt, Polcze Anna 50 frt, Czirfusz Irén 30 frt, Xantus és Steden 50 frt, Lattenberg József 30 frt, Aichelburg és Sommer 55 frt, Ekhárdt Anna 50 frt, Veczel Mária 30 frt, Vagner Vilma 25 frt, Kis M. és Laumann 52 frt, Bauer Adolfine 50 frt, Veninger Gyula 100 frt, Kopcsányi Pál 30 frt, Bauman Lajos 30 frt, Stolpa József 15 frt, Jankovics Miklós 50 frt. Együtt **697 frt.**

1887-ben: Klenz Egyed 100 frt, Jeszenszky Julia 30 frt, Preyer Tivadar 50 frt, Peichy Petrona 25 frt, Aichelburg Fer. (kir. ment.) 50 frt, Egert Ilona 30 frt, Hartmann József 25 frt, Naszka Ferencz 30 frt, Szvetenai M. 50 frt, gr. Brunsvik Géza 1000 frt, Kovács Viktoria 30 frt, Mack Róza 25 frt, Förster Mária 50 frt, Hubert Fáni 30 frt Péczeli Flóra 30 frt, Probstner Zsófia 50 frt, Gradl Adolf (mentvény) 50 frt, Takács Laura 25 frt, Bradl Emilia 25 frt, Zichy Herman gr. 50 frt, Szentiványi Elvira 50 frt, Szathmári Eleonora 50 frt, Balogh Gyula 30 frt, Jülek Teréz 30 frt. Együtt **1915 frt.**

Budapest, 1894. dec. hó.

DERZSI, lelkész.